

ОЦІНКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КРАЇН

ст. викладач Школа В.Ю., студент Іваницький І.Ю.

Одним з найважливіших орієнтирів сучасного державного регулювання інтеграції економік різних країн до світової господарської системи є підвищення конкурентоспроможності. Важливе значення має оцінка конкурентоспроможності.

На вивченні оцінки конкурентоспроможності спеціалізуються декілька центрів: Міжнародний економічний форум (Давос, Швейцарія), Міжнародний інститут менеджменту (Лозанна, Швейцарія). Щорічно кожний із центрів публікує власні результати дослідження конкурентоспроможності країн світу та складає рейтинги, спираючись на власно розроблені критерії досліджень.

Всесвітній економічний форум у Давосі використовує у дослідженнях Індекс конкурентоздатності економічного росту (ІКЕР). Індекс базується на трьох складових: макроекономічне середовище, використання нових технологій, якість суспільних інститутів. Загальний індекс конкурентоспроможності виводиться з параметрів поточної економічної динаміки для вимірювання спроможності національної економіки досягти сталого розвитку в середньостроковій перспективі. Головними агрегованими факторами, що впливають на економічний розвиток будь-якої країни, є: технології, суспільні інституції та макроекономічне середовище. Розрахунки проводяться за допомогою багатофакторних моделей, у яких 381 показник розділений на 7 груп: внутрішній економічний потенціал; зовнішньоекономічні зв'язки; державне регулювання; кредитно-фінансова система; система керування; науково-технічний потенціал; трудові ресурси.

Міжнародний інститут менеджменту не обмежується чинниками, пов'язаними з макроекономічною політикою, функціональним розвитком та станом бізнес-середовища, а оцінює також чинники сталості економічного зростання, екологічного впливу на економіку, побудови інфраструктури, необхідної для відтворення в суспільстві головного чинника конкурентоспроможності - людського капіталу (охорона здоров'я, підготовка кадрів тощо). Для підрахунку рейтингу конкурентоздатності аналізуються 312 показників, з них 73 показника використовуються лише як вступна інформація про країну й у кінцевому рейтингу не відбиваються. Інші 239 критеріїв, які знаходять висвітлення в кінцевому рейтингу, згруповані у вісім агрегованих показників. Під час визначення рейтингу оцінюються стандартизовані та підсумкові рейтинги. На основі проведених розрахунків здійснюється моделювання конкурентоздатності. Моделювання конкурентоздатності країни допомагає визначити, як зміниться

конкурентноздатність держави, якщо уряд зосередить зусилля на поліпшенні 20 гірших показників.

При дослідженні конкурентоспроможності були розроблені «золоті правила», використовуючи які країна може домогтися підвищення або збереження своєї конкурентноздатності. Формулюються вони в такому порядку: стабільне й передбачуване законодавство; гнучка структура економіки; інвестиції в традиційну й технологічну інфраструктуру; стимулювання приватних заощаджень і внутрішніх інвестицій; підвищення агресивності експорту поряд із залучення прямих іноземних інвестицій; поліпшення якості, оперативності й прозорості керування й адміністрування; взаємозумовленість заробітної плати, продуктивності праці й податків; скорочення розриву між мінімальними й максимальними заробітками в країні й зміцнення середнього класу; великі інвестиції в утворення, особливо середнє, а також у безперервне підвищення кваліфікації працюючих; баланс переваг глобалізації економіки й національних особливостей і переваг.

Розроблений Міжнародним інститутом менеджменту, IMD World Competitiveness Yearbook, являє собою щорічний звіт, в якому публікуються рейтинги конкурентоспроможності країн, а також профілі країн, що дають змогу побачити для кожної країни тенденції розвитку конкурентоспроможності, описані за допомогою аналізу еволюції всіх ключових чинників конкурентоспроможності, динаміку розвитку економічного середовища, базовану на окресленні значних проривів та «провалів» порівняно з попереднім роком; «баланс конкурентоспроможності», в якому аналізуються недоліки та переваги за кожним ключовим чинником конкурентоспроможності.

При дослідженні конкурентноздатності Давоського МЕФ і Лозаннського IMD виникає розходження в методологічних підходах. Якщо МЕФ будує свої висновки на показниках, де лише одна третина - це тверда статистика, а дві третини - експертні оцінки, отримані шляхом опитувань, то рейтингування IMD здійснюється на основі зворотного співвідношення. Крім того, у розрахунках застосовуються дані за попередній п'ятирічний період, а їхня точність забезпечується співробітництвом між IMD й 57 партнерами - науковими й дослідницькими установами із усього світу. Таким чином МЕФ дозволяє аналізувати більшу кількість країн, в тому числі й ті, щодо яких або відсутня або ненадійна статистика, а оцінки IMD виглядають більш об'єктивно й деталізовано. Україна вперше увійшла рейтингу конкурентоспроможності інституту в Лозанні в 2007 р., і посіла там 46-те місце з-поміж 55 прореєстрованих країн.

Оцінка конкурентоспроможності країн допомагає визначити реальний рівень їх розвитку та спрогнозувати подальший напрям пріоритетної діяльності.